

VACARISSES

balcó de Montserrat
edició digital

Per una comunitat de fe i amor, oberta a tots, acollidora i fraternal

SUMARI

Pòrtic	3
L'Evangeli pam a pam	4
El racó de la cuina	6
Campanades	7
Pensaments caçats al vol	10
Dites populars	11
Racó de la poesia	12
Vacarisses, balcó de Montserrat	13
Des de Viladecavalls	20
Dels diaris	22
Indrets més o menys propers	28
Racó de contes i llegendes	32
Col·laboracions	34

Vacarisses, balcó de Montserrat

Edita: Parròquia de Vacarisses

Redacció i Administració:

Plaça de l'Església, 15 - 📞 0034938359102

08233 Vacarisses (Catalunya)

vacarissesbalcomontserrat@gmail.com

<http://issuu.com/search?q=balcomontserrat>

Director: Sebastià Codina

Redacció, Coordinació i Maquetació:

Jordi Badia, Josep Graells,

Jaume Pintó i Josep Torras

Dipòsit Legal: B 9241-2014

(de la versió digital)

Foto de la capçalera de la portada: Isabel Roumens

ESGLÉSIA DE VACARISSES

HORARI DE MISSES

Dissabtes: 8,00 del vespre
Diumenges. 2/4 d'11 del matí

La revista "Vacarisses, balcó de Montserrat" i en particular la Direcció i l'equip de redacció, coordinació i maquetació, no es fan responsables del contingut dels articles dels seus col·laboradors.

ANEU A LA WEB

ENVIEU-NOS UN CORREU

Pic de Bacarisse, l'estrep eixerit del Dec de Lhurs

Tot va ser per casualitat. El darrer estiu, mentre observava un mapa del Pirineu d'Osca, vaig descobrir amb sorpresa el modest i mig amagat **Pic de Bacarisse**, situat dins del territori francès. La seva cridanera semblança toponímica amb **Vacarisses** em va esperonar a esbrinar-ne quelcom més... fins a tal punt que el vaig acabar visitant. Heus aquí el resultat de tot plegat. Cal tenir en consideració, però, que el lector és l'únic responsable de garantir i vetllar per la seva pròpia seguretat si es decideix a seguir l'itinerari que es descriu.

Context geogràfic i històric

Ens hem de situar a França, en concret a la regió de Nova Aquitània i al seu departament dels Pirineus Atlàntics, amb capital a Pau. En aquest lloc, sota la influència del Parc National des Pyrénées i formant part de la vall d'Aspa (Aspe en francès), es troba el Pic de Bacarisse (1559 m), un contrafort rocós isolat, vertical i aeri del vessant sud-oriental de l'atractiu i escarpat pic del Dec de Lhurs (2174 m). A escala local ens situem al circ de Lescun (*Lascun* en occità), un amfiteatre enorme encapçalat per pics imposants i que gaudeix de forta anomenada per als alpinistes i escaladors, vivament atrets pels seus paorosos estimballs. Aquest escenari i els seus voltants el componen d'oest a est les famoses i desafiantes agulles Gran i Petita d'Ansabère,

COL·LABORACIONS

testimonis muts de la primera i tràgica ascensió de l'agulla Gran feta l'any 1923 per Armand Calame y Lucien Carrive, que no varen arribar-ho a explicar; després s'alça la Mesa de los Tres Reyes (*Hiru Erregeen Mahaia* en basc, 2448 m), que és el sostre de Navarra; llavors venen el ja citat Dec de Lhurs; el piramidal Pic d'Anie (*Auñamendi* en basc) i finalment la vasta muralla formada pels gegantins Billare i Petit Billare. La vall que envolta aquest circ es troba encapçalada per l'alegre riu Gave d'Ansabère i acull, en la seva part final, el menut i formós poblet homònim de Lescun.

Aquest territori ha viscut al llarg de la història diversos episodis moguts, com per exemple la Batalla de Lescun, ocorreguda l'any 1794 entre les tropes revolucionàries franceses i les espanyoles que volien salvar l'Antic Règim, o el pas desesperat de fugitius travessant la frontera per fugir de les guerres i lluites de cada època, com per exemple durant la 2a Guerra Mundial. A banda d'això, es diu que per aquests encontorns l'any 2010 va fer les seves darreres passes l'últim exemplar genuí d'os bru dels Pirineus, el mascle Camille, que es trobava malalt i en edat avançada. Avui en dia existeix la senda de Camille, una bonica circular transpirinenca dedicada a la seva memòria. Cal dir que la repoblació actual d'ossos es fa amb exemplars eslovens purs i amb mescla d'eslovens i bruns pirinencs, que es consideren força similars als autòctons pirinencs extingits.

Vista des de la pista d'accés: 1. Pic de Bacarisse (sud), 2. El Dec de Lhurs, 3. El Billare i Petit Billare.

L'ascensió

Dades tècniques: 3 h de marxa, 7,5 Km de recorregut i desnivell de 600 m. Dificultat alta. L'ascens al pic no té camí marcat, amb pendents molt drets i relliscosos (sobretot si està moll). Els darrers metres requereixen material d'assegurança.

COL·LABORACIONS

El Pic de Bacarisse, malgrat que està a tocar dels traçats més concorreguts de la vall, queda al marge de les mirades i objectius dels muntanyencs de la zona. Tot i quedar eclipsat pels gegants dels voltants, té una personalitat i dificultat intrínseques, que fan que la seva visita suposi un petit repte degut a la manca de camí que porta al cim i la vertiginositat dels seus vessants. Per tant, no s'ha de subestimar gens. Podem arribar-nos-hi en cotxe des de l'Aragó, partint de Jaca i remuntant la vall de Canfranc per acabar travessant la frontera amb França a través del túnel de Somport, el més llarg de l'estat espanyol (i gratuït!). Poc després, passat Cette-Eygun agafem el trencallet cap a Lescun. Passem de llarg del poble i ens dirigim al pont de Masousa entre frondoses fagedes i falguerars inacabables.

Pont de Masousa - Aparcament / Font: Google Maps

En aquest pont aparcuem i comencem l'itinerari seguint la pista que du al llac i cabanes d'Ansabe, sota l'eixerit bastió del Pic de Bacarisse a mà dreta. Al cap de 30 minuts arribem al pont de Lamary, i després de travessar el riu Gave d'Ansabère seguim per la pista. Als 5 minuts agafem una nova pista a mà dreta i als 300 metres la deixem per tirar fageda amunt a mà esquerra, vers el NE, dins l'esplèndid bosc de Landrosque. Als 20 minuts topem amb les parets meridionals del pic que anem a pujar i les revoltem a mà dreta (vers l'est),

per pedreres inestables amb precaució, o bé les esquivem davallant cap al bosc. Més endavant travessem l'embut de desguàs d'una canal plena de blocs i pedres, i just després entrem dins de bosc embrossat finalitzant el vorejament sota de les parets, que ha durat uns 30 minuts. Ara pugem directes vers el coll del pic en un tram feixuc i penós, de fort pendent, enmig de pedreres que cauen del veí Dec de Lhurs, que es dreça vertiginós damunt nostre. Finalment remuntem un prat alpí molt dret que ens du al coll, al cap de 35 minuts. Aquest coll del Pic de Bacarisse és herbós i penjat, un indret preciós amb vistes esplèndides del Circ de Lescun, els Billares i la vall del Gave d'Ansabère, que podem guaitar sota nostre a vista d'ocell. Tan sols els isards i els voltors poden pertorbar la tranquil·litat que regna en aquest lloc.

El tram final d'ascens al cim és d'uns 25 metres i segon grau de dificultat. Es recomana dur material de seguretat perquè és molt aeri. Cal revoltar un primer gendarme per l'esquerra, sobre gespa, fins un collet penjat. Acte seguit remuntem la cresta vertical formada per lloses calcàries i esmolades. Cal palpar bé les preses i anar per la roca, evitant l'herba per la seva relliscositat. La llastra cimal la revoltem delicadament per la dreta, amb molt d'ambient, fins assolir l'incòmode

COL·LABORACIONS

i punxegut cim. Des d'aquí veiem emergir les agulles d'Ansabère en un entorn molt aeri. Cal dir que el cim està format per una llarga cresta afilada, curulla de diverses petites puntes, que podríem resseguir fins al final sense gran dificultat però sempre assegurats.

El vessant oriental del Pic de Bacarisse en primer terme
i les agulles d'Ansabère al darrere

Tram final de l'ascensió des del coll

Un voltor sobrevolant el cim

De retorn baixem de nou al coll amb compte i després davallem vers l'oest per una canal que cau aplomada damunt la vall. D'aquesta forma haurem fet la volta al pic que hem ascendit. Aquesta canal és herbosa al principi, i molt dreta, i cal anar amb molt de compte si està molla. Més avall entrem dins la fageda, que ens du al camí de la vall del riu Gave d'Ansabère al cap de 45 minuts. Seguim de baixada aquest camí fins connectar amb la pista que hem seguit a l'anada. Després travessem de nou el pont de Larmary i finalment arribem al pont de Masousa als 25 minuts, punt d'inici de l'itinerari.

Origen toponímic i altres noms similars

De l'origen del nom no n'he tret pas l'entrellat del tot, ni rebuscant per la xarxa ni atenent a les amables deduccions de la historiadora i escriptora francesa Nanou Saint-Lèbe, especialista en els Pirineus. El nom del pic apareix des de fa dècades a diversos mapes i llibres d'ambdós costats de la frontera, sense cap variació.

- 1) Possible antropotopònim: Hi ha la teoria difusa que es podria tractar d'un pic batejat amb un cognom de persona, o sigui, d'un topònim procedent d'un antropònim. En aquest sentit, he escodrinyat sobre l'existència del matrimoni francès format per Simon i Suzanne Bacarisse, per si el pic hagués estat batejat a la seva memòria. La vida i peripècies d'ells dos mereixen ser tractades en un futur article, però en tot cas cal dir que foren uns apassionats dels Pirineus i fundaren un club d'esport a Pau l'any 1939, el Pyrénéa-Sports, amb activitats més aviat concentrades a la regió pirinenca on es troba el pic que ens ocupa. A la seva mort es varen dedicar un xalet i un refugi de muntanya a cadascun dels dos, respectivament, en indrets propers a Lescun. Llavors, per què no se'ls podria haver dedicat el nom d'un accident geogràfic pròxim com és aquest pic? Malauradament, la biografia oficial d'aquests senyors no esmenta el pic de Bacarisse ni se cita dins la història del club que varen fundar. L'erudita Saint-Lèbe, a més, nega aquesta possibilitat, inclús que el nom del pic sigui correcte...

He analitzat si es podria haver batejat el pic en nom d'alguna altra persona amb cognom Bacarisse. Això m'ha dut a buscar la incidència del cognom i les seves variants, o sigui la seva àrea de major influència i densitat. Sembla ser que al món hi ha alguns centenars de persones amb aquest cognom, majoritàriament concentrades a la regió sud-oest de França, on es troba el pic homònim, i en menys quantitat als Estats Units. Les altres variants del cognom són menys esteses, i la majoria concentrades a França. De major a menor incidèn-

COL·LABORACIONS

cia trobem Bacarisse, Vacaresse, Bacquerisse, Bacqueyrisses (també a Nova Caledònia), Bacqueyrisse, Bacaresse, Vacaris i Vacarisses. Tot plegat fa pensar que hi ha molt poques opcions que el pic hagi agafat el nom d'un antropònim, donada l'escassetat del cognom.

- 2) Possible topònim: Una altra hipòtesi, segurament la més plausible, és que el nom del pic procedeixi d'un nom de lloc. La regió lingüística general on es troba és a Occitània, una zona amb altres topònims similars, i la llengua occitana de la zona on es troba el pic és el gascó (propi de la Gascunya). A la web francesa Geneanet s'indica l'etimologia del cognom Bacarisse a la Gascunya, el qual pot fer referència a “la part d'una granja reservada a la cria i munyida de vaques, o bé a totes les vaques d'una granja o també a una pastura per a vaques”. Al Llenguadoc hi ha un topònim similar, Bacaresse o Vacaresse. Com he indicat, el topònim es troba en diversos indrets occitans que descriu a continuació: un és a la capella de Notre Dame de Bacarisse, situada a Cadéac i a dins del departament francès dels Alts Pirineus. Va ser inaugurada fa pocs anys després de restaurar les ruïnes d'una granja en l'indret anomenat Bacarisse (*bacaris* en gascó), que ve a ser “el lloc on les vaques pasturen”, ja que les vaques acostumaven a pasturar en el prat d'aquest indret. Una altra església de topònim similar, ben lloada per Mossèn Sebastià Codina amb els seus goigs, és la de Sant Pere de Baccarisse, d'origen molt antic i situada a Gazax et Baccarisse (*Gasatz e Vacarissa* en gascó). Finalment, cal citar el nom d'un altre pic pirinenc, en aquest cas molt modest i situat a uns 27 Km a l'est del Pic de Bacarisse; es tracta del pic Labacarisse, a prop del poble de Louvie-Soubiron (*Lobièr de Haut* en occità).

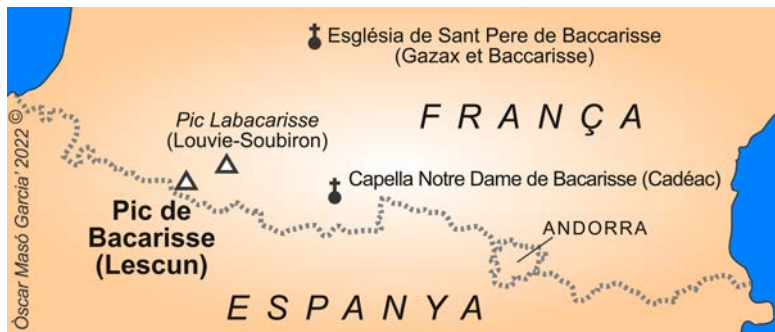

Église de Sant Pere de Baccarisse

Font: Site Officiel du Tourisme D'Artagnan en Fenezac

Codi QR de Wikiloc
per descarregar el track
de l'itinerari.

Mapa de topònims similars a Bacarisse que s'han citat
i que es poden trobar a Occitània.

En conclusió, el Pic de Bacarisse bé podria fer referència a un pasturatge de vaques pròxim, no debades durant l'itinerari vaig observar dotzenes de vaques pasturant ben xiroies en els apetitosos prats de la contrada!

Text, mapa, croquis i fotos (excepte les indicades):
Òscar Masó Garcia (<https://masogarcia.com>)

Bibliografia i webgrafia:

Lescun, tous azimuths (2a edició). Jean Lacazette i Damien Lemièrre. Editorial MonHélios. Pau, França, març de 2021.

Les premières féminines dans les Pyrénées. XIXe et XXe Siècles. Nanou Saint-Lèbe. Editions Version Originale. Graulhet, França. Setembre de 2012.

Un couple de Pyrénéistes: les Bacarisse. Jean-Victor Parant. Revista Pyrénées, núm. 165-166. Château Fort (Lourdes), França. 1991.

Història del Club Pyrénéa-Sports: <https://www.pyreneasports.com/leclub/histoire-pyreneasports/>

Portal de genealogia (cognom Bacarisse en el món): <https://forebears.io/fr/surnames/bacarisse>

Bacarisse a Geneanet: comunitat francòfona de genealogistes: <https://www.geneanet.org/nom-de-famille/BACARISSE>

Diccionaris del gascó: https://www.lexilogos.com/gascon_dictionnaire.htm

Capella Notre Dame de Bacarisse, a Cadéac: <http://www.scoop.it/pyrenees-aure-louron.eu/?&tag=chapelle+de+Bacarisse>

Cartografia:

Valles de Ansó y Echo. Editorial Alpina. Granollers, 2020.

Géoportail. Mapa francès online: <https://www.geoportail.gouv.fr/donnees/carte-topographique-ign>

Agraïment: A Nanou Saint-Lèbe.